

BIZimpact

Poboljšavanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice – BIZimpact II

www.bizimpact.hr

EKONOMSKI UČINCI I EKONOMSKO VREDNOVANJE

Prof. Colin Kirkpatrick

EKONOMSKI UČINCI

Ekonomski učinci utječu na različite vrste ekonomskih aktivnosti:

- ✓ Negativni ekonomski učinci su **ekonomski troškovi** i uključuju korištenje ograničenih ekonomskih sredstava (rad, prirodna sredstva, kapitalna imovina)
- ✓ Pozitivni ekonomski učinci su **ekonomske koristi** koje uključuju proizvodnju dobara i usluga

EKONOMSKI UČINCI

Ekonomski učinci nisu isto što i

- 1.) Financijski učinci**
- 2.) Fiskalni učinci**

EKONOMSKI UČINCI

Koje vrste ekonomskih učinaka bi trebale biti uključene u PEU?

Metodologija PEU na MSP-e procjenjuje ekonomske učinke u 4 područja:

- 1. Ekonomska izvedba**
- 2. Teret troškova propisa**
- 3. Konkurentnost**
- 4. Učinak na MSP-e**

EKONOMSKI UČINCI

1. Ključna pitanja za pokazatelje ekonomske izvedbe

1. Koji je vjerojatni učinak na zaposlenost?
2. Koji je vjerojatni učinak na proizvodnju?
3. Koji je vjerojatni učinak na produktivnost?
4. Koji je vjerojatni učinak na ulaganja?

EKONOMSKI UČINCI

2. Ključna pitanja za teret troškova propisa

1. Koji je vjerojatni učinak na administrativne troškove?
2. Koji je vjerojatni učinak na troškove nastale ostvarivanjem ciljeva propisa?
3. Koji je vjerojatni učinak na sveukupni teret troškova propisa?

EKONOMSKI UČINCI

3. Ključna pitanja vezana za konkurentnost

1. Koji je vjerojatni učinak na izvoz i uvoz?
2. Koji je vjerojatni učinak na priljev stranih ulaganja?
3. Koji je vjerojatni učinak na strukturu i koncentraciju tržišta?
4. Koji je vjerojatni učinak na mogućnost ulaska na tržište i prepreke ulasku na tržište?

EKONOMSKI UČINCI

4. Ključna pitanja „MSP testa“

1. Hoće li propis utjecati na sektor MSP-a?
2. Koliki će biti učinak na teret troškova propisa za MSP-e?
3. Koliki će biti učinak na konkurentnost MSP-a?
4. Koliki će biti učinak podsektor mikro poduzeća?

EKONOMSKO VREDNOVANJE

Tržišne cijene

- ✓ Tržišne cijene/troškovi se koriste za vrednovanje ekonomskih učinaka
- ✓ Cijene pokazuju spremnost na plaćanje (willingness to pay (WTP))
- ✓ Spremnost na plaćanje predstavlja mjeru ekonomskog blagostanja

EKONOMSKO VREDNOVANJE

Ekonomsko vrednovanje i neuspjeh tržišta

Neki ekonomski učinci nemaju tržišnu cijenu.

Primjeri:

- Ušteda vremena
- Poboljšanje zdravlja
- Okolišne koristi i troškovi
- Obrazovanje i obuka
- Ljudski život

EKONOMSKO VREDNOVANJE

Procjena „nedostajuće” ekonomske vrijednosti

- ✓ Osnovni pristup je procjena „spremnosti na plaćanje (ili „spremnosti na naknadu”) ekonomskog učinka
- ✓ Ove procijenjene cijene su poznate pod nazivom cijene u sjeni (shadow prices)

EKONOMSKO VREDNOVANJE

Metode za procjenu cijene u sjeni

1. Informacije o tržišnim cjenama

Primjeri:

- Onečišćenje rijeke i tržišna cijena ribe
- Troškovi za ljudsko zdravlje i troškovi privatnih medicinskih i zdravstvenih usluga
- Mjesta za rekreaciju i troškovi za pojedinca za korištenje te lokacije (vrijeme i putovanje)
- Razvoj nerazvijenih dijelova grada i cijene nekretnina

EKONOMSKO VREDNOVANJE

2. Informacije o sklonostima pojedinaca

Primjeri:

- Buka uz aerodrome i spremnost pojedinca na plaćanje sprečavanja buke ili prihvaćanja naknade za nju
- Zelena područja i urbani razvoj

3. Prijenos koristi (procjene cijena u sjeni iz drugih studija)

Primjer:

- Troškovi onečišćenja zraka u gradu X koriste se u studiji u gradu Y

DISKONTIRANJE I TRENUTNA VRIJEDNOST

Što je diskontiranje?

- ✓ Tehnika za usporedbu koristi i troškova do kojih dolazi u različitim vremenskim razdobljima
- ✓ Vrijednost koju pojedinac pridaje novcu dobivenom sutra je manja od vrijednosti koju pridaje novcu dobivenom danas
- ✓ Načelo „vremenske sklonosti” tj. ljudi radije dobivaju dobra i koriste usluge sada nego kasnije

DISKONTIRANJE I TRENUTNA VRIJEDNOST

Preferirano vrijeme i kamatna stopa

- ✓ Pojedinci očekuju kamatnu stopu na svoje uštede
- ✓ Zašto? Naknada za odricanje od potrošnje danas
- ✓ Radi toga, visina kamata nam daje mjeru stope preferiranog vremena pojedinca

DISKONTIRANJE I TRENUTNA VRIJEDNOST

Diskontna stopa i trenutna vrijednost

- ✓ Stopa preferiranog vremena može biti korištena za pretvorbu buduće vrijednosti u trenutnu vrijednost
- ✓ Ovaj postupak poznat je kao diskontiranje
- ✓ Diskontna stopa koristi se za pretvorbu budućih koristi i troškova u trenutnu vrijednost
- ✓ Ovo omogućuje zbrajanje svih koristi i troškova u jednu vrijednost izraženu kao trenutnu vrijednost

DISKONTIRANJE I TRENUTNA VRIJEDNOST

Neto trenutna vrijednost i odlučivanje zasnovano na načelu analize koristi i troškova

- ✓ Ukupna trenutna vrijednost koristi i ukupna trenutna vrijednost troškova uspoređuju se kako bismo dobili **neto trenutnu vrijednost (NTV)** projekta
- ✓ Ako je NTV pozitivna, znači kako je trenutna vrijednost koristi veća od trenutne vrijednosti troškova

Pravilo odlučivanja je:

- ✓ *Nastaviti kada je NTV pozitivna ($NTV > 0$)*
- ✓ *Ne nastaviti kada je NTV negativna ($NTV < 0$)*

DISKONTIRANJE I TRENUTNA VRIJEDNOST

Odabir diskontne stope

- ✓ Individualno preferirana stopa nasuprot društveno preferirane stope
- ✓ Javni sektor obično u javnim projektima određuje diskontnu stopu koja će biti korištena (3.3% u Velikoj Britaniji)
- ✓ Diskontne tablice/faktori koriste se za izračun trenutne vrijednosti koristi i troškova

TABLICA DISKONTNIH FAKTORA

t \ i	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%
1	0.990	0.980	0.971	0.962	0.952	0.943	0.935	0.926	0.917	0.909
2	0.980	0.961	0.943	0.925	0.907	0.890	0.873	0.857	0.842	0.826
3	0.971	0.942	0.915	0.889	0.864	0.840	0.816	0.794	0.772	0.751
4	0.961	0.924	0.888	0.855	0.823	0.792	0.763	0.735	0.708	0.683
5	0.951	0.906	0.863	0.822	0.784	0.747	0.713	0.681	0.650	0.621
6	0.942	0.888	0.837	0.790	0.746	0.705	0.666	0.630	0.596	0.564
7	0.933	0.871	0.813	0.760	0.711	0.665	0.623	0.583	0.547	0.513
8	0.923	0.853	0.789	0.731	0.677	0.627	0.582	0.540	0.502	0.467
9	0.914	0.837	0.766	0.703	0.645	0.592	0.544	0.500	0.460	0.424
10	0.905	0.820	0.744	0.676	0.614	0.558	0.508	0.463	0.422	0.386
11	0.896	0.804	0.722	0.650	0.585	0.527	0.475	0.429	0.388	0.350
12	0.887	0.788	0.701	0.625	0.557	0.497	0.444	0.397	0.356	0.319
13	0.879	0.773	0.681	0.601	0.530	0.469	0.415	0.368	0.326	0.290
14	0.870	0.758	0.661	0.577	0.505	0.442	0.388	0.340	0.299	0.263
15	0.861	0.743	0.642	0.555	0.481	0.417	0.362	0.315	0.275	0.239

PROCJENA UČINAKA: RIZIK I NEIZVJESNOST

Procjena rizika

- ✓ Rizici i vjerojatnost njihovog ostvarivanja bi trebali biti razmotreni u procjeni učinaka
- ✓ Pokušajte objasniti posljedice rizika. Bi li oni mogli spriječiti propis u ispunjavanju ciljeva?

PROCJENA UČINAKA: RIZIK I NEIZVJESNOST

- ✓ Pokušajte identificirati nepovratne učinke – tamo gdje oni postoje moguća je potreba utroška više vremena za potpunije istraživanje posljedica
- ✓ Načelo opreza – mjere predostrožnosti mogu biti opravdane kada je rizik nizak, ali bi ishodi bili vrlo štetni (primjer: učinak novih lijekova i hrane na ljudsko zdravlje)

ANALIZA EKONOMSKIH TROŠKOVA I KORISTI

- ✓ Usporedba neto trenutne vrijednosti koristi i troškova
- ✓ Zahtjeva monetizaciju (izražavanje novčane vrijednosti) svih koristi i troškova
- ✓ Zahtjeva primjenu diskontne stope

"MEKA" ANALIZA TROŠKOVA I KORISTI

- ✓ Kombinira monetizirane i nemonetizirane vrijednosti
- ✓ Moguće neprimjenjivanje diskontiranja
- ✓ Troškovna učinkovitost:

Primjena kada je pretpostavljeno kako će sve mogućnosti ostvariti isti omjer troškova i koristi. U tom slučaju najbolja mogućnost je ona koju je moguće ostvariti uz najmanje sredstava

BIZimpact

Poboljšavanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice – BIZimpact II

www.bizimpact.hr